

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjeništvo Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vracamo. Nefrančihranih pismen ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani pov. UJU plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. ček. rač. 11.197. Telefon 3112.

V boj za naš kruh!

Sklep naše pokrajinske skupščine v Celju, da naj bo Učiteljski Tovariš v bodočem letu verna slika našega neizprosne boja za izboljšanje našega materialnega položaja, je vse slovensko učiteljstvo kar najiskrenejše pozdravilo. Iz tega razpoloženja lahko vsak razvidi, kako nujen je bil ta sklep, kako potrebna je neizprosna borba za izboljšanje našega obupnega gmotnega položaja.

V borbi za naš kruh nas je podprl ob prevratu celoten narod, podprl so nas vse nastale prilike in v najnevarnejšem času je naš stan vsestransko prišel do svoje veljave, ki mu gre in ki se mu je nasilno odrekala, kakor mu jo skušajo odrediti i danes, ko smo doprinesli žrtve in dokaze za našo sposobnost konsolidirati prilike v najtežjih razmerah. S skepsa pa smo čitali že tedaj optimistično poročilo »Tovariša«: »Naš kruh je dobojevan.« Vendar nas je pomirjevalo za trjevanje »poučenih krogov«, da je od sedaj za vedno naša usoda vezana s tovariši iz Srbije, ki uživajo med narodom ugled in veljavo, kar nudi dovolj jamstva, da se bodo ob vsaki priliki naše učiteljske potrebe vsikdar upoštevale.

Pomirile so se vrste onih idealnih borecev iz naših vrst, ki so do polstoletja dramili naš narod in ki so danes po starem upokojeni, pomirile vrste tovarišev, ki so ali v zadledju ali ob jezikovni meji z vsem požitvovanjem in vso idealno ljubeznijo stali v vrstah svojih soplemenjakov, v borbi proti potujčevanju in ki skupno s sedanjimi upokojenci, misli mislili ne nase, ne na svoje, ne na svojo deco. Ko smo po prevratu darovali narodu in državi uprav vse, kar je bilo naše, ko ni bilo ne pred in ne po prevratu stanu kot celote, ki bi bil tako globoko pojmlil svoje dolžnosti napram narodu kakor je ravno slovenski učitelj in kakor jih je leta tudi udeležstil, nikdar nismo mislili, da bodo nas v razmeroma prav kratki dobi naše sredi borbe za najenostavnejše potrebe civiliziranega človeka.

Ali smo računali kdaj, da bodo naši staroupokojeni tovariši mesece in leta čakali na pičlo odmerjeno pokojnino, ki je ironija na njih idealno šolsko in izvenšolsko delo, ali smo zaslužili, da nas tare dan za dnem skrb za naš lastni naraščaj? Ali se moremo ubraniti utisa, da bo nam enkrat enako odmerjeno, kakor danes staroupokojencem? Ali obstoja možnost, da si ustvarimo, pa čeprav še tako skromen lastni dom, ki ga ob varčnosti danes ustvari vsak vajevec, ki smo ga poučevali v obrtnih tečajih — povečini za skrajno nizki honorar? Ali nas ne potopi v dolgove vsaka bolezen, ako smo morali iskati zdravila? Da se nam ni treba skrivati po brlogih, plačujemo v mestu polovico naših prejemkov samo za stan! Na deželi so dostikrat nehigijenske sobe, podstrešna skrivališča, naši domovi v katerih premišljujemo o idealni vzgoji! Zbudili smo duševno lakoto! Ali imamo sredstva, da plačamo horendne cene knjigam na domačem in inozemskem trgu? Prisiljeni smo z instrukcijami, z dovoljenim in nedovoljenim postranskim zaslužkom dopolniti plače kot učitelji mladine, naše bodoče generacije. Pa mi vseeno še nismo na Balkanu, tam je boljše, tam niso padli nazaj za 50 let kakor smo mi, ki se nas je v nadomestilo

za službo mežnarja prisililo k dostikrat dvomljivejšemu postranskemu zaslužku, da preživimo našo deco, da ji pripravimo boljšo bodočnost.

Potrebo čutimo, da pogledamo enkrat v našo bodočnost ter izvemo, kaj nas še čaka, da enkrat za vselej stopimo pred dejstvo, da je vsak up na izboljšanje našega beraškega položaja iluzoren. Zakaj?

Ob priliki naše državne skupščine v Mariboru smo imeli dovolj časa za pomenke s srbskimi tovariši. Povedali smo jim naš uvidoma naveden sklep celjske skupščine ter izjavili, da pričakujemo strnitev naših vrst tudi med učiteljstvom beograjskega poverjeništva. Naravnost presenetila pa nas je izjava nekaterih tovarišev iz Beograda samega, da je borba za gmotni položaj med ondotnim učiteljstvom nepopolarna t. j. učiteljstvo je s svojim gmotnim položajem absolutno zadovoljno.

Zmotili smo se, da nas slovensko učiteljstvo in bratske tovariše iz Beograda tišči čez velj na isti strani. Bilo je tembolj upravičeno naše trdno prepričanje, da je položaj isti že radi tega, ker smo slišali delegati celjske skupščine obupno prošnjo naših slovenskih učiteljev, ki se nahajajo po pisarnah v Beogradu.

Mi si enostavno ne moremo tolmačiti tega dvojnega, različnega položaja bratskih srbskih in naših slovenskih tovarišev v Beogradu, ko imajo vendar oboji iste kulturne potrebe, potrebe narodnega inteligenta, ki ve, da ne dobiva nobenih stalnih ali drugih dohodkov, izven svojih plač — svojih rednih mesečnih prejemkov, kot državni uradnik svojega položaja, kategorije in skupine. Ne moremo pojmiti, kako premaga srbsko učiteljstvo gmotne težkoče pri nabavi tu in ino-

zemskih knjig, kako mu je omogočeno, da ob istih plačah kakor slovensko učiteljstvo premore celo obisk inozemskih tečajev, ki naše ožje rojake za leta pokopljejo v dolgove?

Vsekakor nujno želimo, da nam tovariši iz naše centralne UJU v Beogradu pojasnijo te točke obenem pa potrdijo, da je gmotni položaj tudi ostalega učiteljstva izven Beograda t. j. po ostali, posebno Južni Srbiji enak kakor njihov. To pojasnilo pričakujemo v kakem učiteljskem glasilu bratskih srbskih tovarišev, ker se bi v nasprotnem slučaju ne uverili o popolni istinosti.

Iz teh razlogov lahko pojмимо za kaj se nam ne izplačujejo več let dolžne razlike, za kaj se danes plačujemo poplave, zakaj moramo poleg ostalega uradništva ponovno do-
našati zneske za zidavo šestnadstropnega poslopja uradniške zadrage, ko smo šele pred par leti donesli do obširnega štirinadstropnega enakega poslopja. Razumemo zakaj rešuje Beograd naše zadeve na banketu na pozabi na upraviteljske doklade, ko upravljamo, oddajene, visoko organizirane šole ob rapidno rastoči draginji in birokratizmu; sedaj pa tudi lahko razumemo, da bo slovensko učiteljstvo poprej izgledovano, predno bo morda Beograd občutil iste težkoče, kakor jih čutimo danes mi.

Faktor, ki pride ter reši slovensko učiteljstvo iz sedanjih težkoč ter mu osigura vsaj življenje, mu odvzame vsaj skrb za naraščaj in za starost, tisti faktor bo rešil ne samo učiteljstvo, rešil bo našo lepo se razvijajočo šolstvo ter pripravil naši mladini, ki pohaja šolo sigurnejšo bodočnost.

Iz navedenih razlogov je aplaydralo vse slovensko učiteljstvo referentu, ki je na letošnji glavni skupščini razložil to, kar nas teži in česar si želimo mi vsi.

K. D.

II. samoizobraževalni tečaj Poverjeništva UJU v Ljubljani.

(20.—25. avg.)

Drugi samoizobraževalni tečaj je za nami. Brez nepotrebnih fraz ugotavljamo, da je ideja samoizobražbe padla na rodovitna tla. Če pomislimo, da je bilo treba orati ledino, če pomislimo na nerazumevanje in na ovire, ki so lomile voljo malodušnih, moramo reči, da je prva setev dobro poglala. Mnogo smo jih sicer pogrešali, ki bi morali biti poleg, ko gre za poživljenje stanu, a kakor je to dejstvo neprijetno, nas vendar ne moti. Od 120 krožkov je bilo zastopanih na tečaju 67. V tej številki sami je optimizem.

Nad vse važno pa je, da je ideja samoizobražbe sprejela za svojo naša stanovska mladina. V teku enega leta, v teku borb, odpora, podtikanja, natolcevanja in beganja se je mladina odločila za stvar, ki je sicer stvar vsega stanu, a posebno njena. To nam je povedal tečaj. Eno leto samoizobraževalnega dela nas je poučilo, da so naši daroviti ljudje — v dobi, ko človek miha in išče — dobili smer studija in udeleževanja. To je notranji, bistveni uspeh akcije, zakaj krožki, njih organizacija, navodila in drugo so le oblika, so le posoda tiste misli, ki nam je vodila.

V letih, ki so odločilna za človeka, se je naša stanovska mladina spet posvetila knjigi. Resno se je zavzela zato, da si razgrne, da si odpre širja obzorja, v času, ko ne najdete višjih stremeljenj. Z mladostnim ognjem se je

razvnela za pravo in lepo, namesto da se izgubi na pota škrobarstva, po katerih — žal — blodijo mnogi naši mladi, ki jih ne vodijo svetlejšje zvezde. Med učiteljstvom narašča zavest višjih vrednot in to je uspeh samoizobraževalne akcije, ki ni samo intelektualistična, ampak tudi etična. Po trdem delu, po utrudljivem boju za idejo prihaja borilec prvo zadostženje.

Seme, ki je vrženo, bo kalilo in rodilo. Energije, ki jih je bilo treba razviti, bodo se gale dalje vedno v večjih krogih. Krožki so danes regeneracija stanu. Samo dvoje morejo pomeniti: ali nov duh, prepoved naših vrst, ali pa naš zlom, dokaz, da učiteljski stan nima več življenjske moči. Če krožki uspejo, če bodo šli kvišku, se bo to kmalu poznalo v vsej javnosti. Če propadejo, bomo pred javnostjo izpričali, da nimamo niti smisla niti ne več moči, da bi vršili še kakšno poslanstvo sredi naroda. Naš stan preživlja krizo in družstva je niso zmogla premagati. Če imamo svojemu ljudstvu še kaj povedati, če mu hočemo pomagati, moramo najprej doseči prepoved stanu. Krožki so Arhimedov vzvod tega prepoveda.

Brez truda, brez vztrajnega dela, brez vere v zmago dobre stvari ne gre. Če so udeleženci drugega tečaja odnesli samo nekoliko te zavesti s seboj, na torišče svojega vsakda-

je najfinejša šolska kreda, ki daleko prekaša vse importirane tovrstne izdelke.

„JUGOKREDA“ si je na mah osvojila trg v cel državi in to v sled prvovrstne kvalitete in nizkih cen. Uporabljajte le „JUGOKREDO“, ki se naroča v vsaki množini pri centralni pisarni

„JUGOKREDA“
Ljubljana, Kongresni trg 3/I.

njega dela, ne morejo izostati uspehi. Če jih samo tiho poživila ogenj vselega, pogumnega udeleževanja sredi ljudstva, v čigar službi so, bo njih toplota ogrela široke kroge, bo zbudila novega življenja. Danes ni nikakega dvoma več: nov pulz v organizaciji so prinesli krožki in delo, ki se širi iz njih, zato je v interesu nas vseh, da se krožki razvijajo. Za ta razvoj ni škoda sredstev, ki jih žrtvuje k vsemu lepemu stremelje učiteljstvo. Druge poti ne poznamo: ali dosežemo stanovski prepoved, ali so krožki preizkušnja, da učiteljstvo kot stan nima ničesar več govoriti v slovenskem narodu!

Vi vsi pa, ki ste sprejeli idejo samoizobražbe za svojo in je del vas samih, zavest, da imate važno nalogo v organizaciji in v ljudstvu. Bodite prvi, kjerkoli je treba nesebičnega, požrtvovalnega dela! To naj bo vaše prvenstvo! Nikdar in nikjer se ne umikajte v borbi za skupne koristi! Zavzemite postojanke dela in smatrajte za najvišjo čast, da jih držite v boju do zmage!

POTEK TEČAJA.

Večina udeležencev je prispela v ponedeljek 20. avg. in sicer že zjutraj. Padlo je takoj v oči, da se mladina posebno zanima za tečaj. Tudi število tovarišev in tovarišev je približno sorazmerno številu obojih v organizaciji (83 : 51 povprečnega dnevnega obiska).

Kmalu po 10. uri je strok tajnik tov. Kobal v imenu poverjeništva z lepim nagovorom otvoril tečaj, na kar so se podala vsa navodila glede predavanj, stanovanja in prehrane.

Po želji udeležencev je že predpoldne sledil kratek referat, ki naj bi uvedel diskusijo o kočljivem vprašanju, kako naj se vrši samoizobraževalno delo v tekočem letu. Ta referat je izzval spopad, ki se je popoldne bil v znamenju družboslovja in pedagogike. Spopadu ni nedostajalo dramatičnosti, vendar je ostal boj ta dan neodločen.

med njimi mladi Gorinšek s tekočimi verzji. (Gl. pesem »Jezerce«).

Malone drugo polovico knjižice zavzema poučno-zabavni del Kresnice. Domovino in svetovnoznanstveni del, predvsem zemljepisno-gospodarskega značaja, je v podatkih precej izrpen in podprt s risbami in skicami. Vendar pa bi se zamoglo to in ono podati tako, da bi učenec iz danih podatkov sam poiskal na primer gostoto prebivalstva na četvrtini km, odstotno višino in podobno. Števila matematičnega in fizikalnega zemljepisa bi se lahko podala nazorneje na podlagi sorazmerne primerjave kočin v obliki grafične predstavitev, ker samo suho število še ne predoči pravega stanja. Dasi ravno služijo ti podatki učencem najvišje učne stopnje na eni strani za nekaj repertitorij, vendar morajo imeti metodično-didaktičen profil in praktičen značaj. Urednik poljudno-znanstvenega dela bi moral biti dober in več učiteljski-praktik. Posrečena pa se mi zdi zbirka problemov pod naslovom »Zakaj« na str. 99, ki so pravzaprav neke vrste — napovedni smotri pred učno razpravo. Iz neznanih razlogov pa je izostalo priporočilo naših mladinskih knjig, oziroma nasvet za ureditev lastne domače mladinske knjižice ali vsaj primeren opis vezanja broširanih knjig s preprostimi sredstvi. (Neobvezno ročno delo).

Zeleti je, da se prihodnje leto izpopolni kakor literarni tako tudi znanstveni del Kresnic in da se pritegne k sotrudištvu čim več šolskih praktikov naše ožje domovine, da bi se zamoglo govoriti o — izboru prispevkov za oba dela.

Kot druga knjiga je izšla zbirka »Zgodb z južnega morja« v Seliskarjevem prevodu

LISTEK.

ALBERT ZERJAV:

Edicije Mladinske Matice.

(»Kresnice«, letnik I., uredil V. Mazi; J. London »Zgodbe z južnega morja« in A. Skulj »Sadjarčke«. Naslovne ilustracije: M. Gaspari.)

Da je v področju kulturnega življenja mladinska književnost težka in problematična zadeva, prizna vsakdo, ki ima količjak podrobnega znanstvenega vpogleda v nežne plasti duševnega življenja naše mladine. Še danes, ko mladina ni neposredno vprašanje samo učiteljskega kadra vseh kategorij, marveč tudi mnogih drugih stanov in organizacij, nismo zamogli, bodisi vsled kompleksa mladinoslovnih problemov, ki se v nepregledni vrsti vsiljujejo kar eden za drugim, bodisi ne docela sistematičnega študija, poskusov, opazovanj..., ki so recimo: gmotna zadeva, otipati jedra mladinskega vprašanja v oni širini in globini, ki ga zasluži interes narodnega obstoja kot — kulturni problem.

Ker je torej kvalitativna stran mladinske literature v ozki zvezi s poznavanjem psihološke strani otrokovega značaja in njegove psihofizične rasti, zato je tudi mladinsko slovstvo malone vogalni kamen mladinske vzgoje vsem, ki prihajajo z njo v posreden ali neposreden kontakt. Neredkokrat se dogodi, da vpliva dobra knjiga v par urah silnejše in trajnejše na otroka kot celoten intenziven trud učiteljske prakse. Se resneje pa je dejstvo, da je slaba knjiga v rokah mladine dostikrat procentualno višji destruktivni element kot predmetna okolica, za otroke

brezskrbni starši itd... Vzročnost neposrednega vpliva kateregakoli si bodi čitva na mlado in razvijajočo se dušo tiči pač najbrže v tem, ker mladina še nima v teh letih ustaljenega značaja, ki odvrta vsako njemu naseljeno nasprotje, in kritičnega duha, ki vsak pojav pretehta in oceni... Niti pri vseh odraslih ljudeh z nakopičeno znanostjo ne najdemo teh dveh življenjskih lastnosti, kaj šele pri otroku, ki je v vsestranskem razvoju, do jemanju, rasti...

Dognano je tudi, da vsaka relativno dobra knjiga nima privlačne moči za vsakega čitatelja. Sentimentalne, lirčne in mistične otroške nature (zlasti deklice) ljubijo bolj njihovemu značaju podobno čtivo, dočim si zopet psihofizično krepkejši in zrelejši mladostniki (dečki) žele literature, ki jim kaže: zanimivosti širšega sveta (potopisi), značaj in usodo junakov (biografije), življenje odraslih ljudi v raznih situacijah, konflikte in kompromise sveta, zmago in slavo poedince, skupine itd., itd... Vsekakor pa je otrokom najljubša duševna hrana pravljica in pripovedna snov narodnega stila, kar je pač v neposredni zvezi na eni strani z duševnim značajem našega slovanskega — rasnega tipa. Že samo z ozirom na bujno in ustvarjajočo otroško fantazijo, ki je silnejša in močnejša slikarica od največjega slikarja-umetnika, si mladinske književnosti brez pravljicopripovedne in legendarne snovi vobče niti za misliti ne moremo. In ravno duševno življenje slovenskih narodov (Čehov, Rusov, Jugoslovenov...) naredov mnogo tozadevne snovi, ki krije v sebi poleg svoje slikovite plastike nasproti moralnemu nauku še zdrav in — neprisliljen etičen izraz...

Pred sklepom šolskega leta, v desetem letu narodnega osvobođenja, je Mladinska Matica kot počitniški dar podarila slovenski mladini po troje knjig: Kresnice, Zgodbe z južnega morja in Sadjarčke. Dve knjigi sta bogato ilustrirani, vse tri broširane, oziroma vezane proti doplačilu.

Kresnice, ki nameravajo iziti vsako leto, je uredil Vilko Mazi in vsebujejo po vzgledu raznih koledarčkov literarni (pesmi, črtice, povesti) in poučno-zabavni drobšč. Presenetljivo pa je, da v Kresnicah ni najti n. pr.: Ks. Meška s svojo otroško-mehko sanjavošjo in liriko, zdravega humorista Milčinskega, mladini priljubljenega Zupančiča i. dr., ki bi lahko imeli lepo mesto v slovstveni zgodovini že samo po svojih mladinskih spisih in delih, kajti potem bi Kresnice zadobile mnogo na svoji literarni vrednosti. Mazijeva ilustrirana črtica »Mati, vstani!« je ljubeč sestavek, pisan s toplim občutjem in težkim spominom. Motiv Rehárjeve pripovedke »Sinček Martinček« ni ravno samonikel, marveč mu je najti sorodstvo, vendar se gladko čita. Za nekaj strani je daljša Slapsakova narodna pravljica »Zena ga je ugnala«, ki jo bo mladina rada čitala, da jo bo znala na izust. V moderno tehnično življenje posega članek »Človek — ptica« kjer je opisano letalo in načrtano v narisu in florisu. S podrobnejšim opisom zgodovinskega razvoja letal in zrakoplovov bi se bil sestavek lahko izpopolnil v celoto. Zgodovinsko-narodnostni značaj ima sestavek »Ko je bilo narodu najhuje...«, ki podaja ljudsko samopomoč zoper Turke, za staro pravdo, za ohranitev jezika, krvi itd... Med prozo je vpletenih tudi deset različnih pesmic štirih avtorjev,